

ความเป็นมาของปัญหา

ทฤษฎีความรู้ในปรัชญาปัจจุบันที่สำคัญอันหนึ่งได้แก่ทฤษฎีความรู้ของลัทธิปฏิฐานนิยมแบบตรรก (Logical Positivism) ซึ่งเป็นปรัชญาของชมรมเวียนนา (Vienna Circle)

ชมรมนี้มีกำเนิดที่มหาวิทยาลัยเวียนนา ประเทศออสเตรีย เมื่อปี ค.ศ. 1920 โดยได้รับอิทธิพลจากปรัชญาประสบการณ์นิยมของอังกฤษ นำไปอธิบายศาสตร์สาขาต่าง ๆ และศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญากับวิชาการต่าง ๆ

ชมรมเวียนนามี มอริตส์ ชลิก (Moritz Schlick) เป็นประธาน และมีผู้เข้าร่วมกับชมรม แต่มีได้เป็นสมาชิกคือ วิทท์เกนสไตน์ (Wittgensteine) และคาร์ล ปอปเปอร์ (Karl Popper) ชมรมเวียนนาได้รับอิทธิพลจากวิทท์เกนสไตน์ ในอันที่จะสร้างทฤษฎี ความหมาย และทฤษฎีความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์อยู่ 2 ประการคือ เพื่อจะรวบรวมเอาความจริงทางวิทยาศาสตร์มาเป็นรากฐานแห่งวิชาปรัชญา และเพื่อจะคัดค้านเมตาฟิสิกส์ว่า ไม่มีความหมาย เป็นเรื่องไร้สาระ ชมรมเวียนนาจึงเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มที่เริ่มต้นปรัชญาวิทยาศาสตร์สมัยปัจจุบัน ชมรมนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิบัติปรัชญา โดยพยายามแยกเนื้อหาวิชาปรัชญา สิ่งที่ชมรมนี้ต้องการทำคือแยกวิทยาศาสตร์ออกจากเมตาฟิสิกส์ และเมื่อแยกแล้วก็เสนอว่าควรตัดเมตาฟิสิกส์ออกไป เพราะไร้สาระ แสดงว่าไม่ได้แยกวิทยาศาสตร์กับเมตาฟิสิกส์โดยตรง แต่ไปแยกที่ความมีความหมาย กับความไร้ความหมาย

ในภาษาของวิทยาศาสตร์ ชมรมนี้ถือว่าประโยคทางเมตาฟิสิกส์ ไม่อยู่ในภาษาของวิทยาศาสตร์ แต่เป็นภาษาอีกพวกหนึ่งที่ไร้ความหมาย ปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องนี้ จะตัดทิ้งไปทั้งหมด เช่น ปัญหาเรื่องจิตและวัตถุ เป็นต้น เป็น Pseudo Problem

ไม่ใช่ปัญหาจริง มาตรการที่ใช้แยกวาระที่อยู่ในภาษาของวิทยาศาสตร์หรือไม่คือ มาตรการทดสอบได้ (Verification) ประโยคใด ทดสอบ (verify) ได้ก็มีความหมาย ประโยคใดทดสอบไม่ได้ก็ไร้ความหมาย แต่พอทำแล้วปรากฏว่า ในวิทยาศาสตร์เองก็ไม่มีประโยคใดที่ทดสอบได้เลย เพราะเป็นทฤษฎีที่เป็นสมมติฐานทั้งสิ้น ดังนั้นจึงต้องเปลี่ยนมาตรการมาเป็นความสามารถยืนยันได้ (Confirmability) ไม่ใช่ทดสอบเพื่อบอกจริงเท็จ แต่ทดสอบเพื่อมีหลักฐานสนับสนุนยืนยันได้ มองในแง่นี้ สิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์ คือ สิ่งที่สามารถยืนยันสนับสนุนได้

ปอปเปอร์ ไม่เห็นด้วยกับกลุ่มความคิดนี้ เขาเข้าร่วมศึกษาปัญหาเดียวกันแต่มองคนละแง่ เขาพยายามแสดงว่า เขาคิดไม่เหมือนกับกลุ่มเวียนนา แต่กลุ่มเวียนนากลับเห็นว่าปอปเปอร์คิดเหมือนเขา ปอปเปอร์แย้งว่าการแยกสิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์ กับสิ่งที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ของเขานั้นต่างจากกลุ่มเวียนนา มาตรการของเขาตรงข้ามกับกลุ่มเวียนนาเลยทีเดียว เขาแยกวิทยาศาสตร์กับเมตาฟิสิกส์ออกจากกัน แต่ไม่ได้แยกที่ความมีความหมาย กับความไร้ความหมาย ปอปเปอร์ยอมรับว่าสิ่งที่ยู่นอกขอบข่ายภาษาของวิทยาศาสตร์ไร้ความหมาย แต่เมตาฟิสิกส์ไม่ได้ยู่นอกขอบข่ายของวิทยาศาสตร์ในธรรมชาติของปอปเปอร์ เพียงแต่ประโยคทางเมตาฟิสิกส์ไม่มีโอกาสพิสูจน์ให้เท็จได้ ปอปเปอร์ต่างจากกลุ่มเวียนนาคือ เมตาฟิสิกส์กับวิทยาศาสตร์อยู่ในภาษาเดียวกัน และประโยคทางวิทยาศาสตร์คือ ประโยคที่พิสูจน์ให้เท็จได้ ไม่ใช่พิสูจน์เพื่อยืนยันความจริง

เมื่อเขาชี้แจงอย่างนี้กลุ่มเวียนนาที่ยึดหลักการทดสอบได้อย่างแข็งขันในตอนแรกก็อ่อนลง เปลี่ยนมาบอกว่าไร้ความหมายไม่ใช่ไร้ความหมายทั้งหมด แต่ไร้ความหมายทางประสบการณ์ (empirical) คือ แยกระหว่างมีความหมาย กับไร้ความหมายทางประสบการณ์ แต่อย่างไรก็ตาม เขาก็ยังยึดหลักความสามารถทดสอบได้ กับการสนับสนุนยืนยัน โดยถือว่าสิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์ คือ สิ่งที่มีหลักฐานยืนยันได้ ถ้ายืนยันไม่ได้ก็เป็นเมตาฟิสิกส์ ไม่ใช่วิทยาศาสตร์

ปอปเปอรากล่าวว่ามาตรการของเขาคือ ความสามารถทดสอบไคว่ผิด (Falsifiability) เขาบอกว่า สิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์คือ สิ่ง que แสดงให้เห็นว่า "อาจจะผิดได้" (falsify) ไม่ใช่ "ยืนยันได้" (Confirm) แต่ก็ยังมีความสามารถในการทดสอบได้ (Testibility) อยู่ คือ ทดสอบไคว่ว่ามันอาจจะผิด เขาถือว่า วิทยาศาสตร์เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีต่าง ๆ ให้เห็นว่าอาจจะผิดได้ (Critical approach) สำหรับหน้าที่ของนักวิทยาศาสตร์ก็คือ การคาดคะเน (Conjecture) และการพยายามพิสูจน์ให้ไคว่ผิด (refutation) ส่วนระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์นั้น เขาเห็นว่า สมมุติฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ดี คือ สมมุติฐานที่มีโอกาสผิดมากมาย สมมุติฐานที่ไม่ค่อยมีโอกาสผิด เป็นสมมุติฐานที่ไม่ดียากแก่การยอมรับ ถ้าทฤษฎีหนึ่งคาดการณ์อะไรอย่างหนึ่งในอนาคต เราเห็นว่าทดสอบว่าผิดไม่ได้ เราไม่ควรเชื่อ เช่นถ้าบอกว่าพรุ่งนี้ดวงอาทิตย์ไม่ขึ้น เรายอมรับได้ เพราะพรุ่งนี้เราทดสอบไคว่ผิดหรือถูก แต่ถ้าบอกว่า สักวันหนึ่งดวงอาทิตย์จะไม่ขึ้น เราทดสอบให้ผิดไม่ได้ สมมุติฐานเช่นนี้ ไม่มีประโยชน์อะไรต่อความรู้นุษย์

จากความคิดของปอปเปอร ในค่านทฤษฎีความรู้ และปรัชญาวิทยาศาสตร์ เขาขยายความคิดจากจุดเริ่มต้นคือ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ไปยังวิทยาศาสตร์สังคม ปอปเปอรวิเคราะห์ทฤษฎีการเมืองด้วยหลักการเดียวกัน หลักความสามารถทดสอบไคว่ผิด (Falsifiability) และมองวิทยาศาสตร์ว่าเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีต่าง ๆ ให้เห็นว่าอาจจะผิดได้ ทำให้เขามองทฤษฎีทางการเมืองว่า ทฤษฎีการเมืองที่ดีควรจะเปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ให้เห็นข้อผิดพลาดได้ ข้อเขียนของเขาแสดงให้เห็นความพยายามที่จะปกป้องอิสรภาพทางการเมือง และต่อต้านเผด็จการทุกชนิด

ปอปเปอรวิจารณ์และโต้แย้งความคิดทางการเมืองแบบเบ็ดเสร็จนิยม (Totalitarianism) ของเพลโต (Plato) และเฮเกิล (Hegel) และโต้แย้งลัทธิมาร์กซิสต์ (Marxism) ของมาร์กซ์ (Marx) ดังปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง The Open Society And Its Enemies ของเขา หนังสือเล่มนี้ได้รับการวิเคราะห์อย่างแพร่หลาย เพราะเป็นการวิเคราะห์ ระบอบการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งลัทธิมาร์กซิสต์

ซึ่งหลายประเทศในปัจจุบันนำไปพัฒนาเป็นระบอบการปกครองในประเทศของตน และถือ
ว่าเป็นลัทธิที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์ของโลกปัจจุบัน เมื่อปอปเปอร์วิจารณ์
โตคัย และเสนอทางแก้ปัญหาที่เขาคิดว่าดีกว่า จึงได้รับความสนใจอย่างมาก แต่การ
ศึกษางานของปอปเปอร์โดยทั่วไปจะออกมาในทำนองว่า เพราะเขาโจมตีมาร์กซ์ ซึ่งเป็น
ซ้าย งานเขียนของเขาก็ต้องเป็นตรงกันข้ามคือ เป็นของพวกขวา หรือไม่ก็ไม่ได้มุ่งไป
ที่ข้อโต้แย้งในแง่บวกของเขา แต่เป็นว่า ทรรศนะของเขาที่มีต่อนักปรัชญาเหล่านั้นถูกต้อง
หรือไม่ ไม่ได้วิเคราะห์ทรรศนะทางประชาธิปไตยของเขา ซึ่งส่วนนี้สำคัญมากเพราะจะ
ทำให้เข้าใจความคิดทางปรัชญาของเขาได้ตลอดทั้งหมด จากความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีความรู้
เป็นส่วนที่ทำให้เข้าใจทฤษฎีการเมือง และยิ่งกว่านั้นทั้งสองส่วนนี้โคกกลายมาเป็นส่วนหนึ่ง
ของปรัชญา ซึ่งทำให้ปรัชญาของปอปเปอร์ เป็นปรัชญาที่ใหม่ และแปลกออกไปจากปรัชญา
รวมสมัย

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

เมื่อทฤษฎีความรู้ ของปอปเปอร์ เป็นส่วนที่ทำให้เข้าใจทฤษฎีการเมือง ก็จะศึกษา
ในแง่ว่า ทฤษฎีการเมืองของเขาเป็นผลโดยตรงจากทฤษฎีความรู้ของเขาหรือไม่ มีความ
สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด และจากทรรศนะทางการเมืองของเขา เขานำไปวิเคราะห์
ทฤษฎีการเมืองของนักปรัชญาอื่นอย่างไร และในความเห็นที่ต่างกัน พอจะสรุปได้หรือไม่
ว่า ทรรศนะทางการเมืองของนักปรัชญาแต่ละลัทธิเท่าที่ศึกษามา ต่างเป็นผลโดยตรงจาก
ทฤษฎี ความรู้ ของตน อันเป็นเหตุผลให้สรุปได้ว่าทรรศนะทางปรัชญา แต่ละค่านของ
ปรัชญาแต่ละลัทธินั้นสอดคล้อง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพิจารณา ทรรศนะทางการเมืองเท่าที่ปอปเปอร์ได้วิเคราะห์ไว้ใน
หนังสือ The Open Society and Its Enemies ได้แก่ ทรรศนะของเพลโต เฮเกิล
และมาร์กซ์เป็นสำคัญ ทั้งนี้โดยรวมถึงทฤษฎีความรู้ของเพลโต เฮเกิล และมาร์กซ์ ตลอดจน
จนวิเคราะห์ข้อเขียนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีของมาร์กซ์จะได้รับการวิเคราะห์อย่างละ-
เอียดกว่าของเพลโต และเฮเกิล เพราะเป็นทฤษฎีที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง

ในปัจจุบันงานเขียนชิ้นหลังสุดเกี่ยวกับปรัชญาการเมืองคือ *The Poverty of Historicism* จะมาช่วยเสริมความคิดใน *The Open Society and Its Enemies* ให้สมบูรณ์มากขึ้น

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ของทฤษฎีความรู้และทฤษฎีการเมืองของปอปเปออร์ จะเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงว่าทฤษฎีในเรื่องราวต่าง ๆ มีความเกี่ยวเนื่อง และสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
2. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีความรู้ลัทธิปฏิฐานนิยมทางตรรก และของปอปเปออร์ ตลอดจนทฤษฎีการเมืองของกลุ่มทฤษฎีอินทรีย์ (Organic Theory) (ไคแก เพลโต และ เฮเกล) และทฤษฎีการเมืองของ มาร์กซ์ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ อาจมีส่วนให้แนวทางแก้ปัญหาในเรื่องพื้นฐานความขัดแย้งในทางการเมือง ที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และที่จะเกิดในอนาคต
3. เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิง สำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้าทางด้านปรัชญาการเมืองต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คนคว้าจากหนังสือเกี่ยวกับทฤษฎีความรู้ และทฤษฎีการเมืองที่เขียนโดยปอปเปออร์ และคนคว้าจากหนังสือและบทความที่มีผู้เขียนวิเคราะห์ และวิจารณ์ปอปเปออร์ ทั้งด้านทฤษฎีความรู้ และทฤษฎีการเมือง ตลอดจนงานเขียนของนักปรัชญาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เนื้อเรื่องของการวิเคราะห์ทฤษฎีความรู้ และทฤษฎีการเมืองของปอปเปออร์ จะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนแรกเป็นทฤษฎีความรู้ของปอปเปออร์ ตอนที่สองเป็นการวิเคราะห์ทฤษฎีการเมืองของปอปเปออร์ที่วิเคราะห์ทฤษฎีของกลุ่มทฤษฎีอินทรีย์ (ไคแก เพลโต และ เฮเกล) และทฤษฎีการเมืองของมาร์กซ์ ตามลำดับ ตอนที่สาม เป็นบทที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีความรู้และทฤษฎีการเมืองของปอปเปออร์